

Naturalisme

Dur a bon port un projecte de llarga durada per estudiar profundament les característiques d'un espai com s'Albufera, obtenint dades que permetin als gestors del Parc entendre millor els mecanismes amb què s'han d'enfrontar i, al mateix temps, formar en tècniques de camp multitud de científics i estudiants vinguts de mig món, sembla una feina complexa i cara. Però el TAIB ha estat capaç de dur endavant aquesta tasca durant 24 anys, amb un projecte pioner al món en l'estudi de la biodiversitat.

TAIB

Per Lupe Suárez i Xisco Lladó

El TAIB, com aquelles pepes russes que es reproduïen una dins l'altra, és una empresa, un grup de científics i una associació. L'empresa, constituïda legalment amb seu a Escòcia és The Albufera Initiative for Biodiversity Ltd (TAIB); al conjunt de científics de diferents disciplines i països que treballen de forma voluntària se'l designa com The Albufera International Biodiversity group; i, finalment, l'associació creada recentment s'anomena Treballam per s'Albufera i les Illes Balears. Les tres organitzacions són independents però treballen alhora amb objectius comuns. I, segons paraules textuais de Nick Riddiford, "no es pot dir que formen una família perquè no arriben a tenir conflictes".

El TAIB convoca periòdicament un grup de joves amb formació i procedència diverses per a realitzar el Camp Internacional d'Investigació i Formació a s'Albufera de Mallorca sobre el seguiment de la biodiversitat i el canvi ambiental. En aquestes convocatòries, es produeix una simbiosi entre els investigadors i els voluntaris. Els investigadors poden desenvolupar els seus estudis gràcies a l'ajuda dels voluntaris al treball de camp i de laboratori i els voluntaris, alhora, aprenen tècniques de seguiment i anàlisi que els permeten completar la seva formació.

El TAIB i el Parc Natural de s'Albufera procuren que, durant l'estada a l'àrea protegida, hi hagi un ambient amigable i

de feina per afavorir la possibilitat d'adquirir experiència en tècniques de seguiment, identificació d'espècies, recopilació de dades i una formació especialitzada. La convivència és heterogènia i, pel fet que és un projecte internacional, s'hi practiquen idiomes, sobretot l'anglès. En poques paraules, es tracta d'un curs pràctic i intensiu sobre seguiment de la biodiversitat a la principal (i una de les poques) zona humida de les Illes Balears.

Orígens

Per entendre l'origen d'aquesta organització hem de recórrer als personatges històrics que iniciaren aquest projecte. Max Nicholson (1904-2003), d'origen irlandès i formació anglesa, arribà a Mallorca a finals del anys 70 i, juntament amb Eddie Watkinson, representant de la Royal Society for the Protection of Birds (RSPB), que aleshores tenia la seu a Pollença, iniciaren una campanya per

Nick Riddiford

Considerat un dels majors experts europeus en biodiversitat, no hi ha dubte que Nick Riddiford és l'ànima mater del projecte TAIB.

Si hi ha una paraula que defineix Nicholas Riddiford (1948), aquesta és "passió". Una passió per la vida i la natura que el va fer renunciar a un futur prometedor dins altres camps com, per exemple, la literatura, per dedicar la seva vida a l'estudi del medi natural de mig món. Format al Regne Unit i França, als vint-i-un anys va estar a punt de morir ofegat a la Camarga, fet que va canviar la seva personalitat i el va empènyer a "treure el màxim profit de cada moment". Viure i pensar en el present s'ha convertit en la seva llei de vida i l'ha fet rebutjar tot allò superflu que l'allunya d'una vida senzilla.

Anglès de naixement i escocès d'adopció, viu la major part de l'any amb la seva família a l'illa de Fair (Shetland), l'illa més remota i aïllada de tot el Regne

Unit, de només uns 15Km² i 70 habitants, que conformen una comunitat molt unida i conscienciada en la protecció del seu entorn i que, a més, pertany a una xarxa de comunitats compromeses amb el turisme i desenvolupament sostenibles. Allà cuida el seu ramat d'ovelles i el seu hort, es desplaça en bicicleta i usa, només, l'energia que proporciona un aerogenerador. És el que ell anomena "qualitat de vida". La major part del temps, però, la passa fent una feina intensa d'anàlisi de les dades que ha anat recollint durant les seves estades a diversos punts del planeta. Un d'aquests punts és s'Albufera de Mallorca, on hi passa entre tres i quatre mesos cada any des d'en fa quasi vint-i-cinc. La resta del temps actua com a assessor expert en zones humides per a nombroses institucions reconegudes d'àmbit internacional.

Dotat d'una curiositat innata i d'una capacitat d'observació poc comuna i motivat pel desig de deixar un llegat de futur a les generacions més joves, com també per l'enriquiment que suposa el contacte amb altres experts i voluntaris, Nick Riddiford

ha aconseguit aglutinar al voltant del TAIB un gran nombre d'experts reconeguts i col·laboradors que, de manera voluntària, han dedicat part del seu temps a l'estudi de s'Albufera i la seva biodiversitat, conformant l'estudi més llarg i profund que s'ha duit mai a terme dins un espai protegit de les Illes Balears i sense el qual, probablement, no es podria haver fet una gestió del medi tan acurada per part dels responsables del Parc.

Les dades i coneixements sobre la diversitat biològica de s'Albufera i el seu entorn, que Riddiford ha acumulat durant tots aquests anys, l'han fet implicar-se personalment en la defensa de diverses àrees, com la de Son Bosc, tractant de mostrar als responsables polítics les probables conseqüències negatives d'algunes decisions poc encertades des del punt de vista científic.

L'any 2007, el GOB va atorgar el Premi Alzina a Nick Riddiford com a reconeixement a la seva tasca.

preservar s'Albufera del procés creixent d'urbanització. Hem de recordar que als anys 70 és quan es desenvolupa la gran indústria turística a Mallorca. Per aquells temps, Nicholson tenia un reconegut prestigi i popularitat per haver format part de l'organització que va crear el Fons Mundial per a la Naturalesa (WWF), ser fundador de la Fundació Britànica d'Ornitologia i de l'Institut Internacional per al Medi Ambient i el Desenvolupament, i membre de la Unió Internacional per a la Conservació de la Naturalesa (UICN), entre d'altres.

Després de moltes lluites, unint els esforços de moltes organitzacions, el Govern Balear protegí, l'any 1988, una zona de 1700 hectàrees sota la figura de Parc Natural. Per demostrar la importància de la zona humida, Nicholson organitzà un grup de científics que formarien part del projecte europeu s'Albufera Earthwatch. A finals dels anys 90, Europa hi retirà l'ajuda, però la lluita per la continuïtat del projecte seguí i es va formar el TAIB, amb Nick Riddiford com investigador principal. Nicholson, abans de morir, va tenir temps de veure els seus somnis realitzats i visità s'Albufera en diverses ocasions.

Tasques

El principal objectiu del TAIB ha estat sempre el d'entendre l'ecosistema. Reivindica l'observació de la natura. Després,

principalment, a la divulgació de la informació per al públic del parc.

Amb aquest propòsit de conèixer el medi que ens envolta, el TAIB ha dirigit una sèrie de projectes i estudis. Alguns sobre els impactes de la gestió i d'altres sobre la qualitat de l'aigua relacionada amb les plantes i els invertebrats aquàtics. També s'han fet estudis sobre la zona dunar d'es Comú i les dunes fòssils de Son Bosc. Aquestes investigacions han permès millorar la gestió, completar l'educació ambiental i, sobretot, actualitzar el catàleg sobre la biodiversitat d'aquella zona.

Les persones, clau del projecte

Avui en dia, Nick Riddiford és el científic naturalista que continua amb el relleu que li passà Nicholson. És l'ànima incansable que mostra un gran amor per la natura i pel coneixement científic. No està tot sol, l'acompanya un seguici de deixebles que desitgen aprendre més i més coses, però que a mesura que es fan grans, i creen les seves famílies, o han de marxar a l'estranger per seguir amb la investigació, es van succeint: Carolina Encinas, Joana Mª Garau, Raquel Vaquer... Avui tenim Immaculada Férriz, una jove biòloga catalana especialitzada en papallones que, juntament amb Laura Rojo, oceanògrafa, s'encarreguen de formar un exèrcit de voluntaris, preparar informes i projectes, contactar amb universitats... També col·laboren amb Riddiford un grup de científics tan apassionats com ell: Martin Honey és expert en papallones i està especialitzat en les d'hàbits nocturns. Treballa al Museu d'Història Natural de Londres, al departament

Els voluntaris

L'aportació del TAIB al coneixement de s'Albufera no es podria entendre sense la presència dels voluntaris.

Tot i que des del Parc Natural sempre s'han posat totes les facilitats possibles per allotjar els voluntaris, les prioritats marcades pel Govern han limitat la inversió en investigació, cosa que fa que sovint l'aportació que se fa al TAIB arribi just a cobrir les despeses necessàries per a la logística del grup. Els retalls també han arribat als projectes d'estudi científic dins s'Albufera, essencials per dur a terme la seva correcta gestió.

No obstant això, nombrosos especialistes, reconeguts internacionalment dins els seus camps d'investigació, han aportat els seus coneixements i dedicació de forma desinteressada a s'Albufera, demanant vacances a les seves feines i pagant de la seva butxaca les despeses de desplaçament des dels seus països d'origen per poder venir a Mallorca. Cal no oblidar que tenir a disposició del Parc un grup d'especialistes com el del TAIB és un actiu importantíssim al que s'hauria de mimar i donar suport.

D'altra banda, molta gent jove que ha acabat els seus estudis universitaris s'ha incorporat com a voluntària del projecte a canvi de formació en tècniques de camp i laboratori, molt difícils d'aconseguir fora de projectes com aquest. Any rere any, biòlegs, ecòlegs, ambientòlegs, oceanògrafs, químics, geògrafs, manescals... i altres persones sense formació específica en aquests àmbits però amb un bagatge important dins els voluntariat mediambiental i naturalístic, com són ornitòlegs, micòlegs, agents de medi ambient... han aportat el seu granet d'arena a l'estudi de l'ecologia de s'Albufera.

L'aportació de voluntaris ha estat tan important que, durant els 24 anys de projecte, més de 600 persones, provinents d'una cinquantena de països de tots els continents, han passat per s'Albufera. D'aquests, han tingut una certa prioritat tots aquells que viuen a les Illes Balears, ja que poden tenir un contacte més continuat amb el Parc i hi poden dedicar més esforços en el futur. També s'ha intentat donar cabuda als responsables d'altres zones humides de la Mediterrània o de països en vies de desenvolupament (principalment d'Àfrica), amb qui s'ha pogut fer un gran intercanvi d'idees i tècniques orientades a l'estudi de la biodiversitat.

Laura Royo

d'entomologia, branca de la biologia que estudia els insectes. És tot un personatge amb els coneixements del qual, des de fa molts d'anys, el TAIB té la sort d'enriquir-se. Realitza, amb la resta d'investigadors i col·laboradors del TAIB, un seguiment de diversos grups faunístics a s'Albufera i comparteix, amb els voluntaris, el bagatge abundós dels seus coneixements. Qui són aquests? Nick Owens, un especialista en himenòpters; Rob Strachan, expert britànic en mamífers molt conegut i Jeroen Veraart, holandès molt experimentat en conservació de sistemes aquàtics.

Per tenir una idea més estadística de la repercussió d'aquest camp internacional de formació, n'hi ha prou amb dir que hi han passat voluntaris de fins a 52 nacionalitats diferents. Pel que fa als científics, s'han comptabilitzat especialistes de fins a 7 països.

Per tot això, seria important que les administracions responsables de la gestió

de s'Albufera mostrassin un major grau d'implicació i suport als investigadors i estudiants que participen voluntàriament en el projecte. D'aquesta manera augmentaríem les possibilitats de seguir amb les tasques d'investigació d'aquest equip, que durant anys ha contribuït al millor coneixement científic dels valors de s'Albufera, donant bona prova de la seva seriositat i sempre posant a l'abast de tots nosaltres els seus èxits i descobriments que, sense cap dubte, donen prestigi internacional al Parc. •

Web, contacte i participació

Per a saber més sobre el TAIB o per participar-hi, es pot visitar la seva pàgina web o contactar-hi mitjançant el correu electrònic:

www.taib.info
info@taib.info

Publicacions

Una de les primeres publicacions del TAIB fou una guia metodològica pel seguiment de zones humides mediterrànies, publicada l'any 1996. Monitoring Mediterranean Wetlands: a methodological guide. Aquesta guia fou realitzada per Pere Tomàs Vives (en qualitat d'editor), antic informador del Parc Natural de s'Albufera i participant al TAIB, juntament amb Nick Riddiford, com a principal científic. El fet més destacat que s'extreu de la feina d'aquest grup de científics és la constància en el seguiment d'un ecosistema. No és gens agosarat dir que en tot el territori espanyol no hi ha cap projecte de seguiment de llarga durada d'una zona humida com el que s'ha duit a terme a s'Albufera.

Una altra és el Catàleg de biodiversitat del Parc Natural de s'Albufera de Mallorca que és una relació ordenada de les diverses espècies de plantes i animals presents a s'Albufera i a la seva perifèria. Aquest document, de gran utilitat per a la gestió d'un espai protegit, permet saber si la composició de les espècies canvia amb el temps, si n'arriben de noves o si en desapareixen. En realitat, aquest document

és un informe permanent de l'estat de l'ecosistema. Així, prest es publicarà una actualització del catàleg, ja que la versió actual és de l'any 2003.

Una recopilació de caire més divulgatiu, dirigida als visitants del Parc Natural més interessats per la natura, és la Guia de les Plantes de s'Albufera (2003) realitzada per Jo Newbould i Dinah MacLennan. Aquesta publicació és realment pràctica pels qui no tenen coneixements amplis sobre la forma i les parts de les plantes. És una guia visual, en la qual es pot cercar l'espècie observada pel color de la flor i resulta ben senzilla d'emprar.

Ha estat ben reconeguda la Guia dels aucells del Parc Natural de s'Albufera de Mallorca (2003). L'any 2007 es publicà la revisió definitiva en anglès. A més, el 2009 sortí la darrera actualització d'aquest treball, que presenta una guia il·lustrada amb imatges i dibuixos i elaborada a mitges entre TAIB, amb Nick Owens, i el Parc Natural de s'Albufera, amb Pere Vicens. No està de més comentar que és un encert, fins i tot, el format de les guies, ja que és molt pràctic tant per al transport com per a la consulta in situ.

Finalment, cal dir que s'està treballant en una futura publicació amb el mateix esperit divulgatiu sobre dos grups d'insectes ben atractius per als visitants, les papallones i les libèl·lules que podem trobar al Parc. Aquest treball inclourà la localització dels camins del Parc on podem veure les diverses espècies de papallones i libèl·lules presents a la zona humida.

